

JADRANSKA ZARJA

Političen, podučiven i kratkočasen list.

Izhaja dvakrat v
meseču, vsako
1. in 3. nedeljo.

Lastnik, izdajatelj in odgovorni vrednik:
G. H. MARTELANEC.

Naročnina znaša
za tri mesece
30 novčičev.

Upor v Dalmaciji.

16. novembra je novi vojskovodja vse vojaštvo napotil zoper upornike. Razdelil jih je v štiri oddelke in po štirih raznih potih je hotel zajeti in zmagati nasprotnike ter tako zadušiti upor. Ali grof Auersperg je obračal, uporniki so pa obrnoli. Na vseh mestih, potem ko so se oddelki šest dni trudili vstajnikom do živega priti, in strašno veliko trpeli, bili so zmagani tako, da so se morali umakniti do morja. Vojskovodja sam je bil z vsem štabom v velikej nevarnosti in vesel sme biti, da ga uporci niso ujeli, ampak samo v beg zapodili, potem ko so mu pobrali ves živež, ki je bil namenjen za vojake, zemljovide, oficirsko robo in pisarniško orodje. — Za letos je tedaj vojne konec, če uporniki drugače ne sklenejo, kajti vojaki so se umaknoli na morsko pobrežje ter bodo čakali gorkejših časov, predno se vzdignejo na novo.

Vse to je sam vojskovodja poročil vojnemu ministerstvu na Dunaj, tedaj mora res biti. Sedaj nastane vprašanje, kaj sklene naša vlada v daljšem postopanju zoper uporne Dalmatince, in to vprašanje je zelo važno, kajti iz tega, kakor se je mislilo nepomenjivega upora, ki se dá v štirinajstih dneh zadušiti, vstane lahko plamen, ki vso Evropo objame, državam meje prenaredi, ali jih celo z zemljovida za vselej izbriše. Iz vsega se vidi, da vladni možje v tem vprašanju niso edini; nemško-pruska stranka se strašno grozi, ter žuga z ognjem in vislicami ter ne žuga samo ustajnikom, ampak tudi Črneji gori in celo — Rusiji! Če obvelja svēt te stranke, zelo se bojimo, da drug i še hujši Kraljevi gradec ni več daleč. Druga, umnejša i rodoljubnija stranka svetuje, naj se porabi čas, ko orožje miruje, ter naj se stori mirna sprava.

Iz srca želimo, da bi se slušal te stranke glas, i preverjeni smo tudi, da uporniki odlože orožje, če se pošteno i pravično ž njimi ravna. Zaprek imamo uže brez tega preveč,

toliko jih imamo, da pod njihovo težo omagunjemo i tudi padem, če se ne odstranijo. Pomislimo, da naši sovražniki, katerih nejmamo malo, z veliko zadovoljnostjo gledajo novi upor ter v svojih srcih uže delé bogat rop, kateri jim ne odide na razvalinah naše države. In razvaliti se mora država, v kateri vlada tolika nezadovoljnost, v kateri se nje prebivalci mej sabo koljejo.

DOPISI.

V Gorici. 30. novembra. 1. tega meseca smo ti pisali, draga „Zarja“! z mirno vestjo, — hladno krvjo — pisali smo o interpelaciji poslancev gg. dr. Tonklija i dr. Žigona, koja smo zasluženo slavili, ostalih 8 poslancev pa zasluženo grajali. Naš dopis je resničen, zato ostanemo pri tem, kar smo rekli; a vendar je planil na nas gospod Winkler v „Domovini“ v 46. listu, češ, da ta gospodin nas „slavne može“ dobro pozná, — pravda, hoče li naša imena zvedeti, dobi jih pri „Zarji“, saj tudi mi smo imeli priliko ga letos spoznavati.

Dopis iz Tomina 14. novembra našteva na dolgo i široko zasluge i pridobitve naših poslancev, povzdiga jih v visočino; pobija h krati objektivno kritiko našega i drugih dopisov. Na vse to bi odgovorili z nekim resničnim starim pregovorom, a vender nečemo. — Tudi mi nismo trdili, da so naši poslanci spali, to priča naš dopis, v kojem smo njih ostalo postopanje hvalili.

Gosp. tominski dopisnik se čudi, kako škodo da so že štirje slovenski uradniki - poslanci storili. Prosimo, ako jo nijso poprej nikdar storili, storili so nam jo gotovo s tem, da nijso interpelacije o „zedinjeni Sloveniji“ podpisali; gosp. Črne je segnil še dalje, prevzel je stopinjo vladnega komisarja, kajti dokazal je, da je interpelacija le od dveh poslancev podpisana, skušal je tako naša gg. interpelanta osramotiti. Opominjamo, da ta poslednji gosp. poslanec nij sicer uradnik, ampak vladen

Sominki Tržaški.

I.
SV. ANA.
(Konec.)

Ni dosti en celi dan, ako hoče kdo le površno grobovje pregledati. Kdor se hoče o krasoti katoliškega pokopališča prepričati, naj nikar ne zamudi sam se tje potruditi. Kiporezec ima tu prostrano polje za svoje studije, ali od mene, ljubi bravec, ki se kiporeztva nisem učil, ne pričakuj kritičnega preiskovanja in presojanja mojsterskih izdelkov, ki so tu vsem očem brezplačno izpostavljeni. Posebno se hvali krasotni angelj iz belega kararskega mramorja nad rako pokojnega Rajerja. Ta v naravni velikosti iztesan krilatec je kakor velikanski tič svoje perute raztegnol, zatrobental, i z desnico lagahno oprt i v nebo vprtim pogledom zdi se, kakor da se kar kar v zrak vzdigne. Ta spominek je v sredi tako zvane „galerije“ ali vrste grobov imenitnejih i plemenitih obitelj, ki se pod dolgo, stebri podpirano lopo na severni strani pokopališča razprostirajo. Naj bodo še tako lepi kipi, krasni spominki, pobeljeni grobi, leseni križi — vse nas vendar opominja na *memento mori*:

Dolgost življenja našega je kratka —
Al dneva ne pové nobena pratka.

Posebno so očesu prijetne iz kraških izpršenih i preluknja-nih sten i kamenov nekopičene goblje. Od nekaj let sem so ti groteski grobi prišli v „modo.“ Kras ni drugo od velikanske nadgrobnice Reke, ki se v Škocijanu zakoplje in pri Štivanu z imenom Timav spet iz temnega groba vstane, da se precej z neizmernim morjem združi. Tako se tudi oni, ki v temnih grobih

počivajo, prebudé i koj potem zadobé večno plačilo. — Veliko je nadgrobnic, množina imen, da bi se z njimi cele bukve napolnile. Hodim sem ter tje po tem „moščanišću“ i prebiram, pa nečem nadlegovati čitatelja z navadnimi napisi; le nekatere, ki so med drugimi bolj onim mertvecem, ki pod njimi počivajo, primerni, hočem navesti.

Na otrokovem grobu:

Dal vostro braccio a Dio — Fu breve il passo mio
Qui mi vedrete, intanto — Fiori voglio io non pianto.

(Iz sveta in vaših rok — ubegnol sem hitro jaz otrok; — šel sem pred vami v sveti raj — cvetke ne solz čem jaz sedaj.)

Ali pa nadgrobnica zaročene device, nad katero soprug žaluje:

O fior de' fior, non debbo più mirarti
Nè il tornar d'April può a me tornarti.

(Cvetica krasna rajskomila — Več Ti ne bo druž'ga aprila.)

Na grobu mladeniča:

E se il mondo sapesse il cuor ch'egli ebbe!
(O da bi poznal svet njegovga srca cvet.)

Čast, poštenje mrtvim, ali koliko izmed njih bi se lahko napravila nadgrobnica: Stozeljna naj kopriva — Njegov grob pokriva.

No che il giusto non muor col corpo frale,
Egli nell'opre sue vive immortale.

Pravo da: „Poštenjak nikoli ne umerje, v delih vedno še živi.“ Tak, sem si mislil, bil bi pristojin epitaf nad grobom rajnekega škofa Matevža Ravnikarja, pred katerim sem dolgo stal v tožne misli vtopljen. To je prvi narodnjak, ki je dičil škofji sedež tržaški, učenjak da malo takih, in vendar je njegova nadgrobnica tako priprosta, da bolj ne more biti. Mej tem, ko

bolj — nego uradniki sami. Ali nij to neizrečena škoda, da se ne pomaga oživetu duše mrtvega razskosanelega telesa slovenskega naroda, kojega naši sovražniki kosoma žrejo, ker predobro vedó, da bi celega ne mogli.

Izgovarja se g. dopisnik, da interpelanta nista povedala, da hočeta interpelacijo staviti, da nista razodela njenega zapopadka

Ali nij gosp. Tonkli 29. oktobra to naznanil, i ko bi tudi ne bil, bilo je v zbornici še vedno čas interpelacijo podpisati, pa kako bi jo g. dopisnik z drugima dvema uradnikoma podpisal, ako nij podpisal že prve Tonklijeve interpelacije o ravnopravnosti jezikov v šoli in uradu, i k čemu bi razodel zapopadek interpelacije onim, koji so jej že v principu nasprotni. Kaj bi rekla — vlada! Prav je, da sta interpelanta z premislikom i tajnostjo ravnala, ako ne delil bi goriški — osodo ljubljanskega zbora.

Poglejmo pa zdaj omenjene pridobitve naših poslancev, koje je že „Narodov“ rihenberški dopis pretresel. Gospod Winklerjeve zasluge v deželnem odboru smo vedeli vedno ceniti; vendar bi pa res žalostno bilo, da bi naša vsaj od dobrih Slovencev zastopana županstva i cestni odbori, ne gledé na deželni odbor, tudi zdaj po toliko narodnem i političnem gibanju, po toliko taborjih, še zmirom v ptujščini uradovali; koje večina teh zastopstev še umeje ne.

Kak uspeh bode imela naša kmetijska šola, nas bode prihodnost učila, vendar smemo že zdaj soditi, koliko bode mogoče storiti enemu slovenskemu učitelju z 600 gld. proti dvema, oziroma taljanskemu ravnateljstvu z mastnimi plačami. Slovenski asistent si bode moral še le iz lastnih skušenj i studij in iz kujig v ptujščini pisanih gradiva iskati.

Tako je tudi viša slovenska realka še *pium desiderium* v samih projektih na — papirji. Pa ta in ona se bodo vzdržavale z deželnim denarjem; torej so to take pridobitve, koliko je tukaj vladne podpore?

Kako pa z cestami v Brdah, na Krasu, Tominskem, koliko ste nam dovolili v ta namen? gld.: 10.700, ne vemo bo li zadosti ta znesek za mostove samo; ostalo delo pa, hajd občinar: raboti delaj ako hočeš se voziti. I Lah! so dobili za svoje naprave — gld. 28.500 deželne pomoči.*) Kak razložek je to? posebno če pomislimo, da goriški Slovenci več davkov plačujemo nego Italjani. Kdo je torej na boljsem, mi dobimo komaj obresti naših žuljev skupnega kapitala gld.: 162.000, kar deželni zbor do sedaj stane,

*) To reč bi trebalo natanjše preiskati, ker je mogoče, da je bila uže v poprejšnjih deželnih zborih na več let kaka svota razdeljena. Iz vsega skupaj bi se potem videlo, ali so Slovenci na škodi, ali ne. Prav bi bilo, da bi deželno računstvo v Gorici to zadevo od več let sem pojasnilo, ker so Slovenci zelo vznemirjeni.

(Vred.)

se njegovemu predniku Antonu Leonardisu, ki tik njega pri kapeli počiva, polna hvala daje, ni v napisu Ravnikarjevem ni besedice pohvale, nego samo v latinskem jeziku: „Matevž Ravnikar, škof tržaško-koprski, Kranjec iz Vač, zaspal je v gospodu dne 20. listopada 1835.“ Možu, ki nam je spisal take bukve, da „ni jih pred bilo, v kterih bi tako čisto slovenščino brali“, pristovalo bi se vendar kaj več, nego ono „Kranjec iz Vač.“*) — „Ali ne znate“, pravil mi je nek lahon, da je bil škof Matevž panslavist, on vam je znal rusko, kakor mi italijansko.“ Tu ga imamo, ker je bil Slavjan, ne sme se spoštovati, kakor drugi, ki so Italjani. Povsod so strastni Italjani enaki v psovanji Slavjanov. Škof J. D. je o svojem nastopu v P. kmečko ljudstvo, ki sto let ni čulo svoje vladike v lastnem jeziku (hrvaškem) pridigovati, po domače nagovoril, in glej, koj se nekteri oglasijo: to je „kmečki škof.“ Ali ni morda bolji škof, ki pozna glas svojih ovčic, nego oni, ki govori: „*stirpate la lingua dei cani*“ (zatríte pasji jezik)? Ko sem Ravnikarjev grob zapustil, iz dna srca sem vzdihol: „Mir i čast i slava, — Možu ki tu spava.“

Naravno da sem obiskal grobe narodnega duhovništva, ker po vsem pokopališču sem iskal slavjanskega napisa, pa ga nisem našel, bosta morda vsaj naš Verne ali Kovačič slovensko nadgrobnico imela, saj sta bila iskrena narodnjaka. Pa kako sem se prevaril, ko na veliki v rakvo izdolbeni kraški steni vidim pisano: „*Alla cara e grata memoria dell'amato monsignor Michele Verne*“, itd., „*i discepoli ed amici dedicarono*.“ Kaj torej samo italijanske učence i prijatelje je imel slavni Verne? Ni se našel v Izraelu, da bi mu bil slovensk ali saj latinsk napis napravil? „Cveti, cveti rožmarin, tu počiva Slave sin“, govoril sem sam

Slednjič pravi g. tominski dopisnik, da se vstanové nove ljudske šole — to se vé da z deželnimi pomočki, to če reči toliko, kakor nove šole — nove doklade. Pa naj bi se že vstanovile na kakoršne koli stroške, skrajni čas je, da se napravijo. Tako žalostne šolske razmere so malo kje, kakor v goriški kronovini; pogledjmo v Trnovo, Čepovan, Cirkno i. t. d., mladost, brez vse duševne hrane, tam hira, zdivja; pogledjmo v glavne kraje v Tomín, Kanal, Ajdovščino, Sežano — kaj je tam? polovično slabo organizirane normalke so, koje morajo učenci z velikimi žrtvami svojih roditeljev v dalnej Gorici nadaljevati.

H koncu vprašamo še: ali naša šolska svetovalstva tudi z namestništvom i ministrstvom za uk slovenski uradujejo?

Več goriških Slovencev.

Izpod Kraške gore (v Goriškej okolici) 28. novembra. Draga „Zarja“, naj Ti povem kako naša c. k. sodnija paragraf 19. spoštuje. Med c. k. gospodo i 19. tim paragrafom je ta-le razložek: gospodje pes, paragraf pa mačka; nu vsakteri vé, kaka prijatelja sta pes i pa mačka. — Ni davno kar sem vložil nekaj tožb v slov. jeziku; pa čujte! — rešili so jih v laškem.*) Tú je obče spoštovani §. 19. Pa kaj! to ni bilo še zadosti sovraštvu na mili naš slov. jezik; kaj si umislijo slovenski sovražniki? Bila je ena tožba za dvé stranki narejena, naredil sem jo na četiri liste, tožinama na dva i meni na dva. Pa kaj se zgodi, po pomoti nisem na list tretji spis zapisal, zarad tega se mi je tožba ovrgla. Ali ni to sovraštvu do našega jezika? da bi bila tožba v laškem jeziku pisana, gotovo bi jo bili gospodje z srcem objeli, a ne ovrgli. Je-li to prav, da se za slovensko ljudstvo španjski ljudje plačujejo? takovi ki našega jezika ne umevajo? Kaj smo mi zarad njih ali so oni zarad nas na svetu? Kdo jih plačuje? mari jih ne plačujemo mi iz našega lastnega žepa s krvavo zasluženim denarom? Za to dobro imamo take le dobrote od njih! V Avstriji je še zmirom ta prokleta napaka, da se Italijanizem podpira, Slovanstvo pa tlačí kolikor se more.**) Ozmimo se v Dalmacijo i videli bomo, kaj jej je tam Italijanizem nakuril; koliko zvestih Slovanov, Nemcov i Mažarov je moralo uže zdaj zarad laških uradnikov poginoti, i pri vsem tem vlada še pripomaga, da se lastni državljani streljajo in — obešajajo.

„E kaj bomo mi častili vas i vaš jezik, ki smo vladni udje, saj še vaši poslanci, ki ste si jih sami izvolili, nečejo ga čestiti.“ Tako in enako jim roji po glavi, odklejš je osem naših poslancev Sloveniji figo pokazalo. A Slovenija pač ni propala zarad ovih osmih „možiceljnov“ tako imanovanih „prijateljev.“ Slovenija živela! razlega se po vseh slovenskih pokrajinah. Torej

*) Pritožite se ministru — Lanci v Firence! Ta bi znal kaj pomoči.

***) Ali se čudíte še zdaj? Ali ne vidíte, da se iz Avstrije dela Italija in Velika nemčija.

(Vred.)

sebi, ko vstopim na grob z rožmarinom zarastel, ki mali nadgrobní kamen še preveč zakriva, odkrijem i čitam: „*R. dus D. Josephus Kovačič, canonicus, natus Malence in Carniolia inferiori*.“ Naj bo že latinski napis, saj rožmarin kaže, ktereга roda je bil pod njem počivajoči.

Koliko je že tu Slavjanov pokopanih, a po vsem pokopališču je slovenski napis bela vrana. Še le lansko leto je vendar nekdo nad grobom neke služkinje Kranjice slovenski napis postavil. — Prebudite se iz pogublajočega spanja saj vi premožniši okoličani, ki svoje mrtve tukaj zakopljete. Ko sem konečno ogledoval še nepopisani spominek v sredi prostora za duhovnike odbranega, spomnil sem se na izrek enega „teh vikših“ ki je Kras oblezoval in prišed v ves D. ondašnjega župnika, vrlega možaka tako nagovoril: „*Sie, schöner Mann, werden gewiss nicht für Slovenien sein*“ (Vi lepi možak, gotovo ne držíte za Slovenijo). Oder bos! Same pokveke imajo torej Slovenijo vzdržati? Le utrpíte malo; pride čas, in morda nij več daleč, da si ona ozbiljna beseda „*resurrecturis*“ obstini, in prošnja Prešernova usliši:

„Da bi nebesa milost nam skazale!

Da bi nam srca vnel za čast dežele

Med nami potolažil razprtije

In spet zedinil rod Slovenščne cele.“

Matic.

*) Slavitne nadgrobnice brez dobrih del so ironija mrtvemu; naj bo že Ravnikarjev grobopis, kakoršen je, njegova dela so lepši spominek, nego vsi grobni napisi, ki se lahko vsak dan napravljajo, kakor kdo hoče; dela pa — dela se ne dajo po smrti več popravljati.

(Vred.)

živela Slovenija!!! Nesloga, koja je naše poslance zgrabila, čudna je nam nadloga; da, prokleta nesloga! Zdaj, še le zdaj bodo „Taglaterček“ sè svojo tovaršico „Laibacherico“ i mož z grabljami po Sloveniji plesali tako, da se bo vse kadilo. — Oni poslanci niso glas naroda, koji jih je izvoljil, nego glas naših smrtnih nasprotnikov. Njih plesnjiva „Domovina“ politika nas nikdar do pravega cilja i do zaželjene Slovenije i ravnopravnosti ne pripelje, temveč zmirom bodemo po polževo, da ne rečem rakovo — napredovali. Oni ne jemljejo sovražniku orožja iz rok, nego v roke mu ga silijo, da nas ž njim lože udriha. Oni se niso bali zameriti narodu, ampak vladi. Toraj, gospodje, vi niste naši poslanci ampak vladini! Zastonj zagovarja „Domovina“ všo mrzlo i mrzko politiko; zastonj škropi z vodo, ker že plamen visoko iz gorkih slovenskih prs šviga. — Jedina dva sta glas naroda našega, koja delata po našej želji, za njima ves narod stoji. Torej živela dr. Tonkli in dr. Žigon! slava Vama hrabra boritelja za krepko postopanje, za narodno reč našo, ves Slovenije rod Vama kliče! Živela vrla slovenska rodoljuba!

Rodoljuba, vrla sina!	V roke vzela Slave vésla
Stebra našega rodú!	Milih naših nam sinov.
Vaju blaži domovina,	Bog daj Vama učakáti
Vaju slavi zgodovina	Na Slovenskem srečnih dni,
Našega rodu.	Vrag se mora zakopáti,
Znad raménov sta otrésla	In — poginoti!!
Težo slavskih nam okov,	

Vi, koji ste poslali zaupne telegrame v „Sl. Nar.“ gospodoma Tonkliju in Žigonu, „Domovina“ Vam bo zdaj uha čistila, kajti nabrusila se je uže tisti rujavi meč, s kojim Vas bo udrihala. *) „Domovina“ i nje dopisnik W. Vas nemilo sodita, celó tako da marsikteri iz mej Vas nič ne zna, nego svoje ime podpisati. Jaz pa jima odkritosrčno pravim, da Vi, koji ste zaupne telegrame poslali, imate več zdrave pameti in politike nego „D.“ i nje dopisnik W. mislita; celó še prosto slovensko ljudstvo, koje kolikaj časnike prebira (če tudi med temi „Domovino“), vidi več, nego se vidi iz domačega zvonika. V. G. Podkraškogorski.

DROBTINE.

(Cesar i cesarica v Trstu.) Prisiviti cesar, ki je bil napovedan, da pride v četrtak zvečer v Trst, prišel je še le v petek zjutraj, ker je bilo morje silovito hudo. Enako je tudi cesarica zakesnola i prišla še le v petek popoldne; ker je sneg železnico na Krasu zametel, zato je morala v sv. Petru en dan čakati. V petek i soboto na večer je bila prostovoljna svečava; mesto je bilo do malege vse obilo razsvitljeno, posebno krasna svečava je bila na velikem trgu i na vrtu poleg njega. Tudi na ladijah parnicah se je svetilo stotero po jadršću visećih oblonov.

*) Takega boja se ne bojimo — pa bil bi v Dalmaciji! (Vred.)

Nefrankirani lstii.

V.

Ko šiba na vodi se tresem, držeč listek bumage v roci, na kterej je bilo črno na belem razločno zapisano teh-le pet besedi: „Za ministra te hočejo postaviti.“ Moj bog, za ministra! za to jaz nisem, te časti ne prevzamen po nobenaj ceni. Ako hoče človek minister postati, mora imeti zmožnosti za ta posel. On mora biti najveći demokrat pripravljen sprejeti križček i prislov „ekselencija“ vsak trenotek, ali pa revolucionar, ki ima to lastnost, da je lahko najbolj ustavoveren. Saj imamo denašnji dan skoraj pred očmi takove izgleda. Tako postavim: Giskra je prisegal ter se rotil pri vseh sedmih kofrnica, da je bil, je i bo na veke demokrat; prejel je križček, postal ekscelenc, demokrat je tak kakoršen je bil prej, samo malo postaral se je že od tistega dne pa do denes. Magjarski Prim, gospod ereminister Andraši, je bil vstajnik zoper avstrijsko vlado, pa menite li, da sedaj ni ustavoveren? Bolj vam veruje v ustavo, ko v edinega boga. Jaz pa, kakor sem že rekel, teh lastnosti nimam, pa kljubu temu stoji dosti razločno zapisano: za ministra te hočejo postaviti! To mi je preveč, hočem ubežati i — lop! — bil sem na tleh. Zbrihtam se i spoznam, da je bila to le sanja. Ves vesel, da mi še ne bo treba minister biti, vstanem, ter se začnem napravljati.

Zajutrek me je čakal, ko pridem iz sobe, odpravim se tedaj hitro ter odidem k studencu, kamor se je bil moj prijatelj že prej podal. Že od daleč sem videl gost dim proti nebu valiti se, ko pa pridem bliže, zagledam velik ogenj in okoli ognja vse

* (16. i 20. t. m.) bo porotna sodba, pri kterej bo sedel „Jurij s Pušo“ kakor zatoženec. Že zdaj puško nabija, da bo dobro strelal.

* (Čitalnice v tržaškej okolici.) Koliko smo mi Slovenci v tržaški okolici morali v zadnjem času trpeti i prebiti, to je znano samo tistim, ki so vse to videli i se brigali za nas. Denes še ne moremo i ne smemo o tem dosti govoriti, oznanjamo pa samo toliko, da so naše čitalnice, ktere so zatirale gosposke same i s pripomočjo laških društev, zopet začele se okrepčavati in upamo, da bodo na vse zadnje naredile nesposobnim gosposkam ter laškim propagandistom — križ čez usta, ker vreme je vedno bolj oblačno.

(Rocoljska Čitalnica) se je po dolgem prenehljaju predzadnje nedeljo zopet zbrala, očvrstila i krepko na noge postavila. Napravila je izvrstno besedo, i vsi nekdanji i novi udje so se vdeležili te besede, ter prisegli na naš narod tudi vsi tisti, ktere so premotili pri zadnjih volitvah i vzlasti pri razpuščanju narodne vojaščine, podkupljeni mestni možičeljni, zavedli so se zopet, ker vidijo zdaj, da so jih premotili; enako je tudi z drugimi čitalnicami v okolici; vse vstajajo ter se probujajo, ker spoznavajo, da so bile od vseh strani prevarjene!

* (Znamenje naše svobode.) V Kranju, gorenskem slovenskem mestu, ktero je po vsem naše, morali so se voliti nemčurji v občinsko prvostojništvo; teh nemčurjev v vsem mestu je morebiti kakih 15, pravim petnajst. Vsi drugi ne veljajo nič; kajti deželni gospod Konrad je uže tako, celo po telegrafu ukazal, kako se mora svobodno voliti. Živela svoboda v nemškem Kranju, ktere še celo „Novice“ niso dostojno popisale. — Novo županstvo kranjskega mesta, — slava mu! — ali za šalo, ali za resnico — razglasilo je, kakor tudi „Triester Zeitung“ trdi — tej se mora uže vrjeti, ker je o tacih rečeh oficijelna in oficiozna —: ono tedaj je razglasilo, da bode „nemški“ jezik „uraden“ jezik v kranjskem županstvu. Po sreči, ali nesreči imam tudi jaz tega kranjskega županstva nemški dopis v rokah, vidim pa, da kranjski „burkeljmajster“ prav nič ne zna nemščine, če tudi trdi, da želé njegovi „manj“?! izobraženi „podložniki!“ vse v nemščini imeti. — O burkeljmajstar! o burkeljmajstar! ne bodi šalobarda! Ves svet, da bi ti kej veljal, smijal i rogal bi se tebi, ker pa nič ne veljaš, ostanesh v smeteh. Če hočeš biti Ti, slavni borkeljmajster! Giskra, ali Herbst! — pomisli, da vsi trije prav kmalu padete — i da tako padete, da nikoli več ne vstanete! — Giskra i Herbst — pomisli to, burkeljmajster! — ideta s penzijo na leto 4000 gld., ti pa bodeš imel za ves čas dokler boš živel, penzije — 0000 gld. in poleg tega še sramoto in zaničevanje vsega naroda. Priporočujemo „Novicam“, naj to tragedijo izvrše.

polno piskrov, kakor bi si cela ciganska rodovina kuhala obed. V lopi na mizi so stale tri steklenice polne najboljšega vina, zraven njih je ležalo nekaj odtrganih grozdov i kos belega kruha; pa nikjeri človeka v obližji. Jaz nisem prijatelj vina, zato ga ne morem nikoli v steklenicah trpeti i ne neham prej, da so čisto prazne. Sedem tedaj na klop, nalijem si kozarec za kozarec ter ga spraznim zapored, tako da je ena steklenica prazna ostala. Sedaj pride Vilko — tako je bilo mojemu prijatelju ime — po stezi z gore, za njim pa cela tropa novomeških gospodičin i gospodov, ki so bili ravno tačas v trganji i jih je Vilko na obed povabil.

Znano ti je ljubi čitatelj, da sem jaz pri vinu vrl politik, kakoršnega ti je težko dobiti. Začnem tedaj politizirati, da so se mi vsi nazoči čudili. Pravil sem jim, zakaj Svetec noče z zahtevanjem za zedinjeno Slovenijo očitno pred svet stopiti, da je namreč preračunil, da se ima to zgoditi brez vsake inicijative, kedar bo imelo leto šest kvater. Razlagal sem jim, kako dolgo bo Beust še v Cislajtaniji vladal, kedaj bo česki lev dobil koruno na glavo, i še več tacih reči.

(Konec prih.)

Miroslav Žvanut Galcov †.

Ne žalujte vi, ki mene ste ljubili,
Zdaj je konec muke, zdaj je dobro zame.
Bog ljubljence svoje k sebi vzame,
Da svetá težav, grenkosti ne bi vžili.

Kdo je nedosleden?

Mili Bože! čuda golemoga:
Dežman, ki se zá Slovánov slavo
Nekdaj v prvi vrsti je bojeval
I „prokléte grablje“ priporočal
Kakor nájpripraviše mazilo
Za nemškútarjev nesramne
žnablje;

Ki pa sám pozneje se postavil
Vsem nemčúrjem je za generala,
Da divjá zdaj s pérom i jezikom
S pomočjó biričev, birokratov
Zoper tužni národ svoj nesramno,
Ta odpadnik ino nedoslednež,
Da na svetu skoro ni mu para,
Zdaj predrznil v svojem se je
blattu

Nedoslednost Svetcu očitáti,
Češ, da naš ustavoverni Luka
Smel podpisati ni resoluc'je,
Ki ustavi zdi mu se protivna,
Da si túd ni úpala naravnost
Tirjati zedinjene Sloven'je,
Brez katere nam ni več obstati. -
Ako Dežmanu nemškutarija
Ne bi glave bila vse zmesála,
Bi se spomnil, da se Luka Svetec
Je takrát le védel nedosledno
Ko mandát za „neustavni“
reichsrath

Od deželnega sprejél je zbora,
Ki ga dati imel ni pravice,
Ker zató je rávno bil izvóljen,
Da se né bi s svojimi poslanci
Udeléz'val tácega reichsrátha.
Nedosledno pa še bolj ravnál je,
Da v reichsráthu tákem je zaostal
Ter postave delati pomagal,
S kojimi so Nemci Cislajtán'jo
Spremenili v „jagdrevier“ si
némški,

Deli šolstvo v krémplje birokratom,
Koji niso sámó birokrati,
Ampak tudi vóllblut-renegáti.
Vse to húdo i še mnogo drugo
Je podpiral nedosledni Luka,
I povdárjal clo ustavoljubje; —
Mesto da narávnost bi povedal,
Da ustave ljúbiti ne more,
Ki ne dá vsem národom pravice,
Niti nam zedinjene Sloven'je
Brez katere ni za-nás življenja.
I če Nemci bi se posme'h'váli,
Je dolžnost mu zápovedovala
Zbor pustiti pa — domu oditi.
Ker tegá ni stóril Luka Svetec,
Je záista silno se pregrešil
Ter doslednost je na kol obesil.
Tákrat Dežman naj b' si jezik
brusil,
Nedoslédnost krivemu očital,
I s proklet'ni grabljami ga
ščípal.

Tóda téga hotel ni storiti
Ker srce mu se je clo smejálo,
Da postál je Svetec nedosleden,

Nedosleden svojemu programu.
Pa hvalíti tudi ni ga hotel
Ker, o groza! kmalu je zapazil
Da ostál je Luka rodoljuben
I da némškim se ustavoljubom
Menda sámó je zató pridružil
Ker verjél je njihovim obljubam
Ter se nádjal po ustavnem potu
Za svoj národ Bog ve kaj storiti.
Sčasoma pa Luka naš je spóznał,
Da ustávoljubje nič ne hasne
Ker čeravno smo se b'li mu
vdali,

Vendar nič od vpornih Čehov
bolji
Nismo b'li razún — diét reichs-
ráthskih.

Ker ustavo Nemci so rabili,
Da bi ž njó še bolje nas tlačili,
Klun spoznavši kam molí pes táco,
Hitro plašč po vetru je zasukal,
I precéj njegová je ustavnost
Pred tagblátnim stolom milost
nášla,
Pred tagblátnim i pred mini-
sterskim.

Drugi pa smo vsi *verdúchtig* bili
I naslédke tudi smo čutili,
Če smo le predrznili se tirjat',
Kar ustava nam je obljubila.
Zarad tega moral vže trpeti
Marsikteri je ustavovernik.
Da! še Svetec milosti ni našel,
I baš Dežman bil je tist kompáre,
Ki „ustavóvernemu“ je Svetcu
Úzmal službo — službo ma-
gistrátno.

Kdo potem se more še čúdití,
Ako Svetec tudi vže sprevidí,
Da ustava né zasluži hvále,
Ki nam kamen mesto kruha daje?
Zarad tega ni on „nedosleden“
Márveč se po mnógoterih
skušnjah
Je nazáj k doslednosti
povrnil.

Skušnja je prav živo pokazala,
Kar vže nékdaj Svetec je pov-
dárjal,

Da ustava zánas ni nobena,
Ktera nám „Slovénije“ ne vošči.
V tem so Svetca potrdili óni,
Ki so vedno gá zasmehováli,
Če je tudi bil ustavóvernež,
Kader koli djánsko je zahtéval
Zá náš národ národno je právo.
Luka torej je ravnál doslédno,
Če se spét na právi pot je vrnil
Ter otrésel se ustavoljubja,
Ki ni drugo ko nemškutarija,
Kár je jasno vsákemu otroku.
S tem je skázal, da mu srce bíje
Vedno še za ród i dom slovénski,
I da ní do zdáj se še znevéril
Svojemu i nášemu programu,

Kojega je Klúnovič zatájil,
Da od njéga slíšati več neče,
Dasiravno mú je pri volítvah
Prisegával véčno clo zvestobo.
I ta stráhovita perfidija,
S ktero Cene se je ponesnážil,
Prestopivši méd morilce Slave,
Dežmanu diši kakór vijólca,
Ker sam óče téj je grdobji.
Zá njo torej ni „prokletih grabelj“.
Le pri Svetcu nédoslednost voha,
Kjer hvalíti móral bi doslednost.
Njemu jezno z grabjami grozi se,
Kákor tudi Lipoldu poslancu,
Zárad znane strašne hudobije,
Da je v zboru kot pošten Slovenec
Med slovénske vsedel se

poslance.
Vsa slovenska Idrija ga hvali,
Njemu v čast Besede clo
napravlja,
Sámó Dežman písano ga gleda,
Z grabljami kaj rad bi ga
namázal
Zarad one „strašne hudobije.“
Res doslednost je kaj lepa
čednost,

Ali Dežman, če bi bil dosleden,
Bi še vedel, kómu je posvetil
Glasovite sam „proklete grablje“
I bi v smíslu tem jih vselej rabil.
Torej Svetca, kader ne zasluži,
Ne bi svojimi „grabljami“ mazilil
Niti Svetca, niti ne Lipólda,
Márveč Kluna ž njimi bi
našéskal

I tud drúge kranjske vse

„Klunáče“,
Kterim zdáj še hvalo clo prepeva
Če po vladnim súčejo se vetru
Zatajivši rod i dom i vero.
Pa tud sebi ne bi prizanašal,
Témveč čé bi bil zarés dosleden,
Jezno zgrábil bi — proklete
grablje
Ter sam sébe nájprej ž njimi
krišpal. —

On scer kvási i ljudi slepari,
Da ostál še vedno je dosleden,
Rodoljubje da ga še ogreva,
Pa da neče z narodnjaki íti,
Ker z duhovni zveze se držíjo,
Češ, da tí ne ljúbijo „svobóde“,
Ki je njému bolj kot jezik drága,
Torej dá ne more ž njimi vleči,
Ker se vpíra mu svobodoljubje.
Káko ljubi ón najbolj „svobodo“,
Je iz zveze vsákemu vže jasno,
Ktero ima z briči, birokrati,
Policaji in aristokrati,
Zveze s Turki clo se ne strámuje,
Sámó da Slovan se v sužnost
suje.

Pa tud tól ko zaničvane zveze,
Z duhovništvo Dežman ne
prezira,
Temveč v čast najvéco si jo šteje,
Sámó če je táko duhovništvo,
Da mu trobit v nemški rog
pomaga
À la Járz, Sawaschnigg & Klotfútar. —

(Konec prihodnjíc.)

Založna naprava za medsebojno ali vzajemno pomoč bolnikov katoliškega društva v Trstu.

1. Zalogo (fundo) se napravi iz mesečnih pridavkov. Vrh mesečnih 10 soldov, omenjenih v 8. §. društvenih pravil, bode plačeval vsak družtenik 10 soldov na mesec v društveno kaso ali denarnico. Udje že vpisani, bodo jih plačevali od 1. prosenca 1870, udje pa, ki se bodo vpisovali zanaprej, bodo jih odrajtovali vsak zase od dne njih vpisa.

2. Vsak že vpisan družtenik, ki obolí po 1. dnevu julija ali malega serpana 1870 in vsak, ki se vpiše pozneje, in zbolí šest mesecev po vpisu, odveže se obeh v 1. §. omenjenih mesečnih plačil, namreč 20 soldov na mesec. Vrh tega bi imel pravico do pomoči trejih goldinarjev na teden dokler da ozdravi.

3. Kdor ostane dolžnik za tri mesece, izgubi v 2. §. pripoznano pravico do pomoči brez vsakega ugovora.

4. Bolnik si oskrbí spríčalo od svojega zdravnika in ga zroči glavarju njegove družbe in on ga oddá družtenemu odboru. Glavarjeva dolžnost bo pa tudi pozvedeti in povedati ko bo ozdravil ali pa umre družbenik, ki mu se je pomagalo.

5. Družtenveni odbor ima pravico, poslati svojega zaupnika pogledat, kako je družtenniku, ki mu se pomaga.

6. Za pokop umrlega družtenika se bo plačalo 10 goldinarjev in za zveličanje njegove duše brala 1 sv. maša.

7. Družtenveni odbor bo dajal kasirju ali denarničarju pismeno oblast, plačevati pomočke, omenjene v 2. in 7. §. Denarničar bo hranil v svoje opravičenje pooblastne in prijemne liste, podpisane od družbenega glavarja in od bolnika samega ali pa od njegovega namestnika.

V Trstu oktobra 1869.

V bukvarnici

A. Reichard & Comp.

via Ponterosso N. 3

je prišlo na svitlo

V SLOVENSKEM JEZIKU

EVANGELIJE

SV. MARKA.

Cena: 6 soldov.

V bukvarnici

A. Reichard & Comp.

via Ponterosso N. 3

je prišlo na svitlo